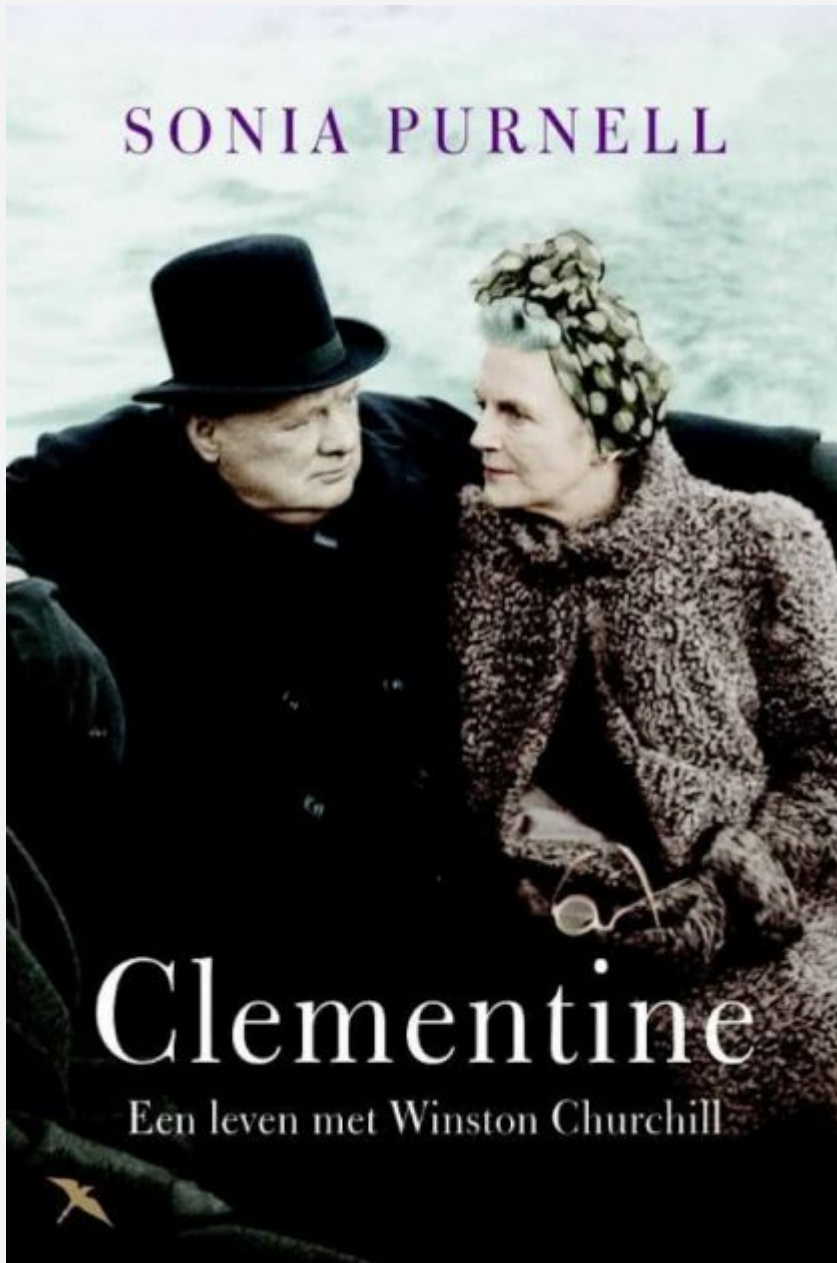

'Clementine, een leven met Winston Churchill' door Sonia Purnell

Deze schitterende, interessante en vlot geschreven biografie over Clementine Hozier, sinds 1908 de echtgenote van Winston Churchill, begint met een briefje dat hij in 1948 aan haar schreef ter gelegenheid van hun veertigste trouwdag. *“Dit briefje schiet alleszins tekort als uiting van dankbaarheid voor het leven en het werk dat jij mij mogelijk hebt gemaakt en voor al het geluk dat jij mij hebt geschonken in deze wereld van onheil en ramspoed”*

Wat Sir Winston Churchill hier schrijft is zijn idee over zijn huwelijk. Voor een man die een groot schrijver was, met 38 titels op zijn naam een wel erge korte uiting van zijn liefde voor haar. Zoals de biografie het noemt:

“De grote mannengeschiedenis, door Winston zelf ook aangehangen... heeft het belang (van de rol van de vrouw) altijd genegeerd en ondergewaardeerd.”

Deze biografie is de geschiedenis van het leven van Clementine (spreek uit Clemmentien, door intimi Clemmy genoemd) die leefde van 1885-1977. Ze was van adel en goed opgeleid, absoluut niet schuchter of onderdanig, kon als vrouw niet zelf een politieke carrière hebben, maar alleen via haar huwelijk invloed uitoefenen op de Britse politiek. Ze kreeg weinig bewondering en waardering voor het werk dat ze deed: *‘Het grootste deel van haar leven werd over het hoofd gezien en na haar dood goddeels vergeten.’*

Schrijfster Sonia Purnell maakt dit met haar biografie meer dan goed.

Clementine was de dochter van kolonel Henry Hozier en lady Blanche, dochter van de tiende graaf van Airlie. Vader was van jonge adel en gewelddadig en moeder van verarmde adel. Vader bedankte voor een politieke carrière en wilde geen kinderen. Hij was dan ook niet de biologische vader van Clementine, noch van haar oudere zuster en van de jongere tweeling. Moeder had (openlijk) minnaars. In 1891 verliet Hozier het gezin, maar voerde een verbeterde strijd om de twee oudste meisjes. Die werden van hot naar her gesleept en pas na een jaar met moeder en de tweeling herenigd. Moeder was voor haar inkomen jarenlang afhankelijk van giften van haar eigen verarmde familie. Gelukkig voor Clementine hechtte ze aan goed onderwijs. Haar kinderen hadden Frans- en Duitstalige gouvernantes in hun Franse woonplaats Dieppe, en Clementine ging in Engeland naar een zeer goede ‘Highschool for girls’.

Na haar opleidingen moest Clementine werken om bij te dragen aan het gezinsinkomen. Ze werd naaister en kwam als adellijke jongedame in contact met de werkende stand, wat haar een levenslang begrip opleverde voor het volk, hun armzalige omstandigheden en hun sociale problemen.

De enige manier voor Clementine om uit de geldzorgen te komen en een onafhankelijk leven te leiden wat maatschappelijk gezien de moeite waard was, was een goed huwelijk. Ze was elegant en charmant, intelligent en slim, sociaal bewogen en bleek een scherp politiek denker, maar ze was ook gevoelig en kon ernstig aan zichzelf twijfelen.

Ze maakte -via hun beider weldoener- kennis met de elf jaar oudere Winston Churchill. Hij was de derde zoon van de zevende hertog van Marlborough. Hij had zelf geen geld. Clementine koos hem vooral omdat hij ambitieus was. Clementine was zelf ambitieus en had graag een politieke carrière gehad.

Winston had al een carrière als officier bij het Britse leger in India en Soedan achter de rug en had daar diverse boeken over geschreven. Ten tijde van hun huwelijk in 1908 was hij politicus, lid van het Lagerhuis, met de ambitie minister en premier te worden. Churchill begon als Conservatieve Tory, switchte naar de Liberale Partij om toch weer terug te keren bij de Tories. Aanvankelijk had hij grote afstand tot het volk, hij sympathiseerde niet met de vrouwenbeweging, liet zich antisemitisch uit en nam herhaaldelijk politieke en militaire beslissingen, die hem niet in dank werden afgenomen.

Het echtpaar Churchill kreeg vijf kinderen. Clementine was een bezorgde, maar afstandelijke moeder. Winston was een liefhebbende vader, maar weinig aanwezig. Hun huwelijk was niet gemakkelijk. Winston was impulsief, had zware sombere buien (die hij Black Dogs noemde), was een gokker, leefde op te grote voet en had regelmatig schulden. Ook Clementine had haar 'nervous breakdowns'. De Engelse titel van deze biografie is: *First lady. The life and wars of Clementine Churchill*. Ze was met Churchill getrouwd, maar in Engeland heeft de First Lady (in tegenstelling tot in de VS) totaal geen rechten of verplichtingen. Ze had dan ook *"veel hoon en vooroordelen te overwinnen om al die dingen te doen, die nooit eerder door een vrouw waren gedaan."* Twee wereldoorlogen maakte ze mee, maar de schrijfster duidt beslist ook op een aantal 'oorlogen' die ze met Winston uitvocht. Hun dochter Sarah zei: *"Ik ben niet geboren uit één, maar uit twee imposante sterke mensen, die onlosmakelijk met elkaar verbonden waren."*

In de Eerste Wereldoorlog werkten zeven miljoen vrouwen voor het eerst, omdat hun mannen in de oorlog vochten. Clementine zette - als vrijwilligster- een keten van kantines op om de vrouwen van eten te voorzien. Ze ontdekte haar leiderschapskwaliteiten en haar organisatievermogen.

Ze gaf haar man steun door gerichte influistering, door kritiek en bevestiging, door haar voortreffelijke planning en inzicht in strategie. Wanneer Winston haar raad niet opvolgde verloor hij meestal 'de slag'. Als dat leidde tot zijn ontslag keerden de financiële problemen terug, omdat toen de leden van het Lagerhuis niet betaald werden. Winston overbrugde het gebrek aan geld door te schrijven. Hij werd broodschrijver en had veel succes met zijn boeken. In 1953 ontving hij de Nobelprijs voor de Literatuur voor *The Second World War*. Hij schreef bij voorkeur aan de Franse Rivièra waar hij bij de Jetset een graag geziene gast was. Clementine wist de informatie die ze nodig hadden voor Winstons succes in de politiek los te krijgen door doelgericht mensen uit te nodigen of te frequenteren, op lunches bij kabinetsleden, op diners en ontvangsten bij hen thuis. *"Clementine compenseerde zijn tekortkomingen, temperde zijn uitersten en voorkwam dat hij talloze fouten maakte. Ze was zijn opperste gezag en zijn geweten en bracht hem dicht bij het volk dan hij zonder haar was gekomen."*

Winstons carrière was grillig, maar kwam in de Tweede Wereldoorlog -dankzij hun beider grote moeite - tot een hoogtepunt. Voor zijn strijd tegen de Nazi's had Churchill militaire hulp van de Verenigde Staten nodig. Aanvankelijk voelde president Roosevelt daar niets voor. Wel stuurde hij waarnemers en een goede ambassadeur naar Londen. Door Clementine, die de Amerikanen voortdurend bestookte en pamperde, kon Winston Roosevelt overhalen zich in de oorlog te begeven, met name in de grootste overzeese invasie aller tijden op D-Day- 6 juni 1944- op het strand van Normandië in Frankrijk. Een ommekeer in de machtsverhoudingen.

Clementine had *"een invloedrijke rol als echtgenote en meest trouwe raadgever."* Winston Churchill werd gezien als de *"redder des vaderlands en een wereldwijde legende"*. Een generaal die beide kende zei: *"Zonder haar zou de geschiedenis van Winston Churchill en van de wereld er heel anders hebben uitgezien."*

Bij zijn aantreden als premier in 1940 sprak Winston voor de radio zijn beroemde woorden: *'Ik heb u slechts bloed, noeste arbeid, zweet en tranen te bieden'*. Biografe Sonia Purnell voegt hieraan toe: *'Wat hij bovenal te bieden had, was Clemmy.'*

Deze briljante schrijfster is biografe en politiek verslaggeefster. Ze schrijft in diverse kranten en verschijnt op TV. Ze

schreef ook *Just Boris. A tale of blond ambition*, over Boris Johnson, toenmalige burgemeester van Londen, nu minister van Buitenlandse zaken in het kabinet van Theresa May.

Clementine is prachtig uitgegeven (gebonden, met foto's in het middenkatern) door de nieuwe enthousiaste uitgeverij Karmijn.

Uitgeverij Karmijn, 2017
Pagina's 445
Vertaald uit het Engels door Henk Moerdijk (*First lady. The life and wars of Clementine Churchill*)
ISBN 978 9492 168 177

recensie door Hannah Kuipers, oktober 2017

Augustus (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

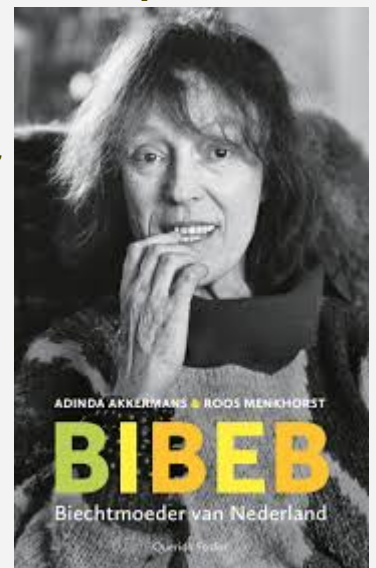
Augustus is al bijna 30 jaar de maand van de jaarlijkse Deventer boekenmarkt, die plaats zal vinden op zondag 6 augustus. In totaal zijn 878 kramen gevuld met vele duizenden boeken: ruim 6 kilometer gerenommeerde boekhandelaars en antiquariaten uit heel Nederland, met een heel gevarieerd aanbod tweedehands boeken: literatuur, sport, poëzie, kinderboeken, geschiedenis, sport etc. Daarnaast is er een randprogramma met muziek, kunst en speciale tentoonstellingen.

De avond voorafgaand aan de markt vindt poëziefestival **Het tuinfeest** plaats, waar ruim 30 toonaangevende Nederlandse en Vlaamse dichters en ook opvallende debutanten hun gedichten zullen lezen. De dichtkunst staat centraal, maar er is ook een bescheiden muzikaal programma, waarin gezocht wordt naar de verbintenis met taal en poëzie. Deelnemende dichters zijn o.a. Anneke Claus, Ellen Deckwitz, Vicky Francken, Eva Gerlach, Tjitske Jansen, Joke van Leeuwen, Lieke Marsman, Ester Naomi Perquin, Marieke Lucas Rijneveld, Pauline Sparreboom, Saskia Stehouwer, Vrouwkje Tuinman en Kira Wuck. Wende Snijders en Rosanne Philippens komen muziek maken.

Meer info: <http://www.deventerboekenmarkt.nl> en <http://www.hettuinfeest.nl>

De laatste tijd is een opmerkelijk aantal biografieën verschenen. Het lezen van een goede biografie over een bijzondere mens kan heel inspirerend zijn. Waarom heeft die mens gedaan wat zij/hij heeft gedaan en gemaakt wat zij/hij heeft gemaakt, hoe is hij/zij geworden wie die is/was. Het leven van een andere mens kan een voorbeeld zijn of een leerschool, wat kan ik er van leren? Ik heb ze nog niet gelezen maar hoop dat onderstaande biografieën kunnen inspireren.

- In **Bibeb** gaan Roos Menkhorst en Adinda Akkermans op zoek naar de vrouw die als uitvinder van het portretterende vraaggesprek iedereen het hemd van het lijf vroeg, maar zelf tot haar dood in 2010 een mysterie bleef. De twee journalisten spraken tijdens hun zoektocht met een dertigtal door Bibeb geïnterviewden, onder wie Willeke van Ammelrooy, Jan Cremer, Mensje van Keulen, Ruud Lubbers, prinses Irene en Erica Terpstra, maar ook met vrienden, familie en vroegere collega's van Vrij Nederland. Het resultaat is een ontroerend én ontmaskerend portret.

- In **Clementine. Een leven met Winston Churchill** beschrijft Sonia Purnell het opmerkelijke levensverhaal van een getalenteerde vrouw, die niet alleen de kunst verstond zich staande te houden naast een complexe echtgenoot, maar die ook nauw betrokken was bij beslissende momenten in de wereldgeschiedenis. "Jij bent mijn rots in de branding." schreef Winston aan Clementine op 15 maart 1925. Wie was 'Clemmie', die meer invloed had op de Britse politiek dan welke premiersvrouw voor of na haar dan ook? In de geschiedenisboeken wordt ze maar weinig vermeld, terwijl ze een veelbepalende factor is geweest. Sonia Purnell doet met haar mooie biografie aan eerherstel.

Recensie: <https://www.trouw.nl/cultuur/mevrouw-churchill-komt-er-in-de-geschiedenisboeken-meestal-bekaaid-van-af~afd1e7c9/>

- In mei verscheen **Mien Ruys. De complete biografie** van Leo den Dulk, met als ondertitel: *Tuinarchitect 1904-1999. Zoeken naar de heldere lijn*. Mien Ruys heeft een belangrijke invloed gehad op de ontwikkeling van de

tuinarchitectuur. Als een van de eersten in Nederland - en zeker als eerste vrouw - zag ze het belang van de integratie van haar vak met de architectuur. Ze heeft daarin een actieve rol gespeeld, gemotiveerd door het socialistische en emancipatoire gedachtegoed dat zij zich in de 30-er jaren eigen maakte. Ze formuleerde inzichten over functie en doel van de tuin- en landschapsarchitectuur bij het ontwerpen van privé-tuinen en openbaar groen. Ook op de keuze van plantmateriaal heeft zij als dochter van een kweker uit Dedemsvaart een grote invloed gehad. Ze leerde de tuinbezitter het ruimtelijk effect en de schoonheid van schaduwplanten, bladplanten, planten met decoratieve vruchten en zaaddozen, in een tijd dat kleurige bloemperkjes nog de boventoon voerden. Het standaardwerk *Het vaste plantenboek* is van haar hand.

Kort artikel met foto's en

film: <http://nos.nl/artikel/2178619-mien-ruys-feminist-met-groene-vingers.html>

- Peter Slevin die jarenlang stadsverslaggever van de Washington Post in Chicago was schreef (al in 2015) een biografie over **Michelle Obama**. Deze maand kwam de vertaling uit met een epiloog over de afgelopen twee jaar bij deze Nederlandse editie. Voor een groot deel gaat de biografie over de tijd dat Michelle Obama nog geen First Lady was. Uitgebreid wordt verteld over haar afkomst en jeugd in Chicago, geen gemakkelijke stad voor Afro-Amerikanen. Op Princeton University en Harvard Law School, waar ze studeerde, was het voor haar als zwarte vrouw ook niet alleen maar feest. Ook de dilemma's waar ze later voor stond, terwijl ze in Chicago hard werkte, haar gezin grootbracht en haar man hielp om president te worden, komen aan bod.

- Inez van Dullemen (1925) schreef met **Een schip vol meloenen** een autobiografische roman waarin ze staand in de schoenen van actrice terugblijkt op haar leven. Het reizen door tijd en ruimte heen is een van de centrale motieven in het boek. Wie meer romans (± 30 titels) van haar las, herkent verwijzingen naar vroegere romans,

naar de reisboeken en naar de autobiografische gegevens die ze in interviews over zichzelf prijs gaf. "Waarom terugblikken op mijn artiestenbestaan? Dat bestaan ligt ver verwijderd van de vrouw die ik nu ben. Het lijkt alsof ik een verhaal vertel over iemand anders.

Misschien ben ik ook iemand anders. Dat is het wonderlijke van het leven als actrice: dat je in je bestaan voortdurend verandert van persoon."

Ook een beetje autobiografisch: op de website van het Literatuurmuseum staat een **Zelfportret met boeken** van schrijfster Andreas Burnier. Het geeft de centrale plaats weer die boeken innamen in het leven van Andreas Burnier/Irma Dessaur en welke boeken. Leuk om te bekijken om welke boeken en schrijvers het gaat.

Zie <http://literatuurmuseum.nl/artikelen/zelfportret-met-boeken>

Onlangs uitgebrachte titels: (deze zomer opvallend veel vertaalde romans van niet Europese schrijfsters)

- In **Revolutionaire zondag** beschrijft Wendy Guerra de veranderingen in Cuba vanuit een vrouwelijk perspectief. Cleo, een dichteres uit Havana, staat er plotseling alleen voor wanneer ze haar ouders verliest door een auto-ongeluk. Ze voelt zich een vreemdeling in haar eigen land, waar de staat het schrijven van gedichten maar verdacht vindt. Ze sluit zich aan bij een groep Cubaanse ballingen in Mexico. Maar ook daar wordt Cleo niet geaccepteerd, en zelfs van spionage verdacht.

- **Umami** van de Mexicaanse Laia Jufresa beschrijft een hofje in Mexico-Stad: drie families verliezen een moeder, een dochter en een echtgenote. Eén verdwijnt, één verdrinkt en één overlijdt. *Umami* richt zich niet op de gebeurtenissen, maar gaat over de daaropvolgende jaren en hoe de bewoners omgaan met hun verdriet. De kracht van Laia Jufresa's vertelkunst is dat ze een dansje maakt met de personages, met een lichtvoetigheid en een teerheid die niets afdoen aan hun pijn. Ze geeft tegelijk een unieke en meeslepende blik op het hedendaagse Mexico.

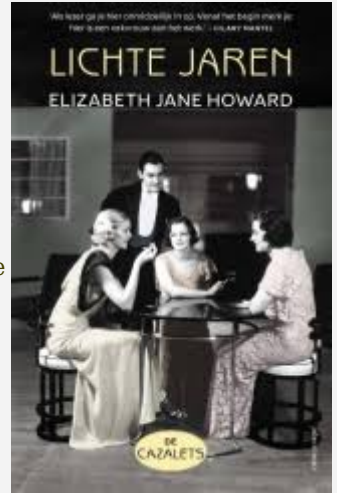
- In **Warme melk** van de oorspronkelijk Zuid-Afrikaanse Deborah Levy probeert de net afgestudeerde Sofia al jaren te ontdekken wat voor mysterieuze ziekte haar verlamde moeder heeft. Ze is meer met haar bezig dan met haar eigen toekomst. Wanneer ze een peperdure wonderdokter op het spoor komt, reizen moeder en dochter af naar zijn kliniek in een blakerend stadje aan de Zuid-Spaanse kust. Daar lijkt ze voor het eerst los te komen van haar moeder. Deborah Levy vertelt het verhaal als een soort reis door het innerlijke leven van Sofia. Droom en werkelijkheid zijn vaak verweven waardoor *Warme melk* een enigszins surrealistisch karakter krijgt.

- **Één nacht, Markovitsj** is het debuut van de Israëlische Ayelet Gundar Goshen. Twee mannen steken de Middellandse Zee over om met vrouwen te trouwen die ze niet kennen, om hen zo de vlucht uit het nationaal-socialistische Europa mogelijk te maken. De flamboyante Zeëv Feinberg beschouwt dit

inderdaad als een nephuwelijk: hij verlangt naar zijn meisje thuis, die zo lekker naar sinaasappels ruikt. Uitgerekend de onopvallende Jacob Markovitsj treft de beeldschone Bella. Eenmaal terug in Palestina weigert hij Bella de van tevoren afgesproken scheiding en zijn schijnhuwelijk wordt een levenslange obsessie; voor beiden. Uit een recensie: "Wat duidelijk wordt is Gundar-Goshens talent als verhalenverteller; ze is in staat zowel kleine, huiselijke details uit het leven van mannen en vrouwen als de grote beweging van de geschiedenis bij elkaar te brengen"

- **Lichte Jaren** van Elizabeth Jane Howard is het 1e deel van de vierdelige *Cazalet-kronieken* over de nadagen van het victoriaanse Engeland en de eerste onzekere jaren na het einde van de oorlog (periode 1937-1947). *Lichte jaren* begint eind jaren dertig, de laatste gouden jaren voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog. In de zomermaanden komen drie generaties van de familie Cazalet bij elkaar op hun familielandgoed vlak buiten Londen. Ze vullen hun dagen met kinderspelletjes in het bos, picknicken op het strand, gin-tonics in de tuin, feestmalen in de eetkamer. Het is een zonovergoten, onbekommerde tijd - maar onder de idyllische oppervlakte broeien er affaires en gefnuikte ambities. De vreselijke gevolgen van de Eerste Wereldoorlog zitten nog vers in het geheugen en de dreiging van de Tweede Wereldoorlog is op de achtergrond steeds meer aanwezig.

- Op 20-jarige leeftijd verruilde Catherine Poulain Frankrijk voor een leven in Alaska. Ze woonde er jarenlang tussen de bootlui op de scheepswerven. Tegenwoordig is ze schapenhoedster en woont ze in een herderstent in het zuiden van Frankrijk. Over haar tijd als visser op de Beringzee in Alaska schreef ze de roman **Open zee**. Het boek werd een groot succes. Het verhaal over de kleine Françoise Lili die op de vlucht voor messentrekkers Frankrijk definitief achter zich laat om te gaan vissen in Alaska is een bijzonder goed geschreven, spannend verhaal. Vissen op de oceaan is een wens die Lili al tijden koestert. Als zij op het eiland Kodiak arriveert, heeft ze alleen een kleine legertas bij zich. Niemand is er normaal en bijna iedereen is aan de alcohol. Hoe gaat ze zich staande houden als enige vrouw tussen mannen?

- **Verbannen** is een verzameling korte verhalen van Çiler İha die tezamen een roman vormen over mensen die vervreemd zijn van hun vaderland, van hun families en de gemeenschap waartoe ze behoorden. De lezer krijgt korte, indringende inkijkjes in de leefwerelden van fictionele en werkelijke personages die nergens meer thuis horen. Als vrouwelijke auteur in hedendaags Turkije is Çiler İlhan niet bang te schrijven over controversiële thema's als eerwraak, de Koerden of de Amerikaanse bezetting van Irak. Ze legt daarbij haar sympathie en begrip bij degenen over wie we normaal gesproken alleen lezen in nieuwsberichten en kille statistieken.

- Annel de Noré levert met haar verhalenbundel **Vers vlees oud bloed** het bewijs van een groeiend literair meesterschap. Haar vertelkunst staat met de ene voet in de Latijns-Amerikaanse, met de andere voet in de Europese traditie. Uiterst precies etst zij de lotgevallen van haar verhaalfiguren in het hoofd van de lezer. De verhalen in *Vers vlees oud bloed* roepen vragen op. Kan iemand terugkeren naar wat voorbij is? Is ware liefde mogelijk? Waar blijft de vrijheid van het individu in een complexe samenleving? Wat is vriendschap? De lezer mag zelf het antwoord vinden. (van website uitgeverij In de Knipscheer)

- **Het ministerie van Opperst Geluk** van de Indiase schrijfster en politiek activiste Arundhati Roy neemt ons mee op een indringende reis door het Indiase subcontinent - van de nauwe straatjes in het oude Delhi en de blinkende winkelpromenades van deze snelgroeiende nieuwe wereldstad naar de besneeuwde bergen en de valleien van Kasjmir, waar oorlog vrede is en vrede oorlog, en waar zo nu en dan de 'normaaltoestand' wordt afgekondigd. Het is een liefdesgeschiedenis en een maatschappelijke aanklacht ineen. De hoofdpersonen zijn allemaal beschadigd door de wereld waarin ze leven, maar hervinden hun kracht door de liefde die ze tegenkomen op hun pad, en door hoop te blijven houden. Ondanks hun kwetsbaarheid verliezen ze niet de moed.

In de laatste Trouw boekenbijlage voor de zomer stond een leuk artikel over 'interessante vormexperimenten in zes romandebuten'. Genoemd worden:

- **Laat het stil zijn** van Femke Brochus: Ruth wordt met haar zusje Carmel dagenlang in een overvolle schouwburg vastgehouden. Na dagen van angst wordt hun tocht vervolgd. De bestemming: een rauw isolement met slopende rituelen. Te midden van alle ellende zoekt Ruth een uitweg. Alles voor Carmel.

- In **En toen aten we zeehond** van Nicoline Timmer staat een zoektocht naar een tekst van Wittgenstein centraal. Een traditionele roman wordt het geen moment, wel een reisverslag vol ontmoetingen met medereizigers, opgebouwd uit diverse fragmenten.

-In **Probeer om te keren** van Marijn Sikken heeft de 18-jarige Eline al haar klasgenoten zien uitvliegen: werken, studeren, tussenjaren nemen, reizen. Maar zij is gebleven en heeft een baantje in de plaatselijke Books and More Store, waar ze af en toe een oogje in het zeil houdt op Amy, de enige leeftijdgenoot die nog in de buurt is. Ook Amy is nooit uitgevlogen: ze is laagbegaafd, en sinds een noodlottige avond twee jaar geleden is ze alleen maar achteruitgegaan. Haar moeder heeft er gemengde gevoelens over.

- In **Karkas** van Femke Schavemaker krijgt Nora van Middelaar de diagnose 'manisch-depressief. Het eerste wat ze doet is een roze hortensia kopen en het tweede de folders over de stoornis in de prullenbak werpen. Het patiënt zijn gaat haar niet goed af. Tot ze besluit te stoppen met de medicijnen en zelf de verantwoordelijkheid neemt over haar stemming. Ze verzint een woud aan regels en daaraan gekoppelde sancties om zichzelf in het gareel te houden.

Meer info: <https://www.trouw.nl/cultuur/deze-debutanten-zijn-allerminst-saaie-navelstaarders~a189c1da/>

- Dit voorjaar is in de VS de serie **The Handmaid's Tale** uitgebracht, een sciencefictionachtige dramaserie naar het gelijknamige boek van de Canadese schrijfster Margaret Atwood. *The Handmaid's Tale (Het leven van de dienstmaagd)* beschrijft het leven in de Republiek Gilead, tot voor kort de Verenigde Staten van Amerika. Onder het bewind van religieuze fundamentalisten is de Republiek geobsedeerd met voortplanting. Door grootschalige milieuvervuiling zijn de meeste vrouwen onvruchtbaar. Vrouwen die dat nog wel zijn, worden de seksslavinnen van de heersers. Ze moeten baby's produceren voor hun meesters. Wie een kind ter wereld brengt, moet het afstaan aan de echtgenote van haar meester. De vrouwen zijn handmaids. De serie en het boek volgen Offred (voorheen June), die haar man en dochter verloor en nu probeert te vechten voor haar rechten en het terug vinden van haar dochter. De Nederlandse titel, *Het leven van de dienstmaagd*, staat in de bibliotheek.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten:

- Op 5 augustus houdt kunsthistorica Desirée Krikke in haar functie als gastconservator van het Catharijneconvent een lezing n.a.v. de Maria-tentoonstelling die zij inrichtte, **Van oermoeder en godin tot Maria**. In de voorchristelijke tijd is de vrouw en moeder heel belangrijk. Ook godinnen genieten een grote verering. Wanneer het christendom zich verspreidt worden de heidense goden en godinnen stap voor stap vervangen door heiligen. Maria is een van die heiligen, uiterlijke kenmerken van haar voorgangsters worden haar toegedicht. Tijdens de lezing zullen parallellen in beeld en functie toegelicht worden.

De tentoonstelling over Maria is nog te zien t/m 20 augustus.

Meer info: <https://www.catharijneconvent.nl/bezoek-ons/lezingen-en-activiteiten/van-oermoeder-en-godin-naar-maria/>

- T/m 29 oktober is in Stedelijk Museum Alkmaar een tentoonstelling te zien over de Nederlandse dichteres Maria Tesselschade Roemers Visscher (1594-1649), **Dichter bij Maria Tesselschade**. Geboren in een welgesteld Amsterdams gezin groeit ze met haar zus Anna op in een veelzijdig artistiek en intellectueel milieu. In hun ouderlijk huis komen schrijvers en dichters als Hooft, Vondel, Bredero en Huygens samen om ideeën uit te wisselen over taal en literatuur. Naast het schrijven van sonnetten houdt zij zich bezig met zingen, muziek maken, schilderen, glasgraveren en meer. Na haar huwelijk verhuist ze naar Alkmaar, waar ze jong weduwe wordt en een dochter verliest. Ondanks vele aanbidders en aanzoeken blijft ze de rest van haar leven alleen en haar eigen keuzes maken. Slechts 32 van haar gedichten zijn bewaard gebleven, ze zijn te vinden op http://www.dbnl.org/tekst/viss002gedi01_01/index.php. Ook op <https://www.literatuurgeschiedenis.nl/goudeneeuw/literatuurgeschiedenis/lgge010.html> informatie over haar dichtkunst. In de 19e eeuw gebruikte de eerste vrouwenbeweging van Nederland *Tesselschade Arbeid Adelt* haar zelfstandige en deugdzaam eigenschappen als voorbeeld. Zij richtten zich op het economisch onafhankelijk maken van vrouwen, door middel van een opleidingsfonds en het verkopen van handwerkjes.

Meer info over de

tentoonstelling. <https://stedelijkmuseumalkmaar.nl/nu-te-zien/tijdelijke-tentoonstellingen/maria-tesselschade>

- T/m 24 september is in museum Boijmans van Beuningen een grote solotentoonstelling van de Zweedse kunstenares Gunnel Wählstrand met zowel vroege als recente werken. Voor haar schilderijen gebruikt ze verschillende soorten zwarte inkt en verschillende soorten papier op indrukwekkend groot formaat. Elk werk duurt maanden om te maken. De inktwassen worden in opeenvolgende lagen aangebracht, het beeld bouwt zich zo langzaam op, zoals een foto in een ontwikkelbad. Haar vroegere schilderijen focussen op haar vader (die ze nooit gekend heeft) en zijn familie, n.a.v. een doos familiefoto's. In later werk verwijdt ze alle figuren, waardoor er lege maar beladen landschappen achterblijven.

Meer info: <http://www.boijmans.nl/nl/7/kalender/calendaritem/2165/gunnel-whlstrand#Ekh3z0DA8KcW0Jpv.97>

- Nog t/m 1 oktober is in museum Rotterdam de tentoonstelling **Vrouwen van Rotterdam** te zien. De Rotterdamse wederopbouw wordt vaak gepresenteerd als een heldhaftige periode van plannen, mannen, gebouwen en bouwers. Maar wat is de rol van de vrouw geweest in de wederopbouwperiode? Bij de viering van 75 jaar Wederopbouw vorig jaar leken de meisjes en vrouwen van toen vaak onzichtbaar. Hun verhalen onderbelicht en onbekend. Terwijl juist in deze periode de positie van de vrouw in de maatschappij sterk veranderde. Om hen zichtbaar te maken komen diverse vrouwen aan het woord en in beeld, van ondernemers en huisvrouwen tot stewardessen en politici, met kleding, foto's en allerlei voorwerpen. De tentoonstelling sluit af met 7 filmportretten van vrouwen die hun stempel drukken op het hedendaagse Rotterdam, waaronder tassenontwerpster Susan Bijl, Aruna Vermeulen van het HipHopHuis en schrijfster Elfie Tromp. Een ode aan de vrouwen van toen, voor de vrouwen van nu.

Meer info: <https://museumrotterdam.nl/tentoonstellingen/vrouwen-van-rotterdam> en

<http://www.ad.nl/rotterdam/tentoonstelling-brengt-ode-aan-rotterdamse-vrouwen~a1634924/>

- Nog t/m 6 augustus is in het Stedelijk in Amsterdam een ode te zien aan de Nederlandse fotografe **Rineke Dijkstra**, wereldwijd een van de belangrijkste fotografen. Het Stedelijk heeft in de loop van de tijd een omvangrijke collectie van haar werk opgebouwd en laat nu een momentopname van haar foto- en videowerk van 1994 tot nu zien. Rineke Dijkstra's foto's zijn vaak indrukwekkend, frontale portretten van opgroeiende jongeren en jongvolwassenen, mensen in ontwikkeling. Ze legt hun kwetsbaarheid en kracht vast en geeft zowel de sociale achtergrond als het zelfbeeld van de geprotretteerden weer.

Meer info: <http://www.stedelijk.nl/tentoonstellingen/rineke-dijkstra-ode>

Bibliotheek-nieuws

- In september gaat de **leesgroep** aan een nieuw seizoen beginnen. We lezen en bespreken op 8 vrijdagmiddagen romans of verhalen van Nederlandse en buitenlandse schrijfsters, dit jaar een mix van recente en oude(re) titels, o.a. *De drie dochters van Eva* van Elif Shafak, *Een wereld van mooie plaatjes* van Simone de Beauvoir, *Over schoonheid* van Zadie Smith en *Het vogelhuis* van Eva Meijer. Als je zin hebt om mee te komen doen, laat het weten (info@vrouwenbibliotheek.nl). Er is plaats voor een paar nieuwe belangstellenden.

Meer info en data: <https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/07/30/leesgroep-nieuwe-seizoen/>

- In september gaat ook de **poëziegroep** aan een nieuw seizoen gaat beginnen. Na een paar jaar alleen Nederlandse (of Vlaamse en Zuid-Afrikaanse) dichters te hebben gelezen zal dat nu uitgebreid worden naar internationale dichters, maar wel in Nederlandse vertaling. Meer info: <https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/05/28/poeziegroep-2017-2018/>

De huidige groep heeft zich al weer aangevuld tot 10 personen. Als er genoeg belangstelling is, zou er een 2e groep kunnen beginnen, die bijv overdag gaat samenkomen.

- Er zijn een aantal nieuwe recensenten bijgekomen de afgelopen 2 maanden, welkom Mary, Rowen, en Maud, die zich speciaal met poëzie gaat bezig houden

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Clementine Een leven met Winston Churchill van Sonia Purnell *Niets is onmogelijk* van Elizabeth Strout, *Nachtschrijver* van Jannie Regnerus, *Babylon* van Yasmine Reza, *Fuzzie* van Hanna Bervoets, *Revolutionaire zondag* van Wendy Guerra, *Paaz* van Myrthe van der Meer, *Champagne* van Amélie Nothomb, *Kater* van Froukje van der Ploeg, *As, vuur* van Hester Knibbe, *Nachtroer* van Charlotte Van den Broeck

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/07/03/ontregeld-door-charlotte-wood/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/07/10/pijn-door-zeruya-shalev/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/07/13/al-dat-andere-door-marta-rojals/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/07/19/femme-fatale-door-pat-shipman/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/07/27/een-klein-leven-door-hanya-yanagihara/>

De leenbijdrage voor 2017 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en 'leenbijdrage 2017'. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd.

Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 31 juli 2017